

คู่มือองค์ความรู้
ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก
ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

โดย
รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมากและคณะ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย
โครงการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงชุมชน สังคม
จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
ประจำปีงบประมาณ 2562

“ชุมชนนี้คือบ้านเกิด พวกเราเกิดและโตและคงตายที่นี่ ชุมชนมอญบางชั้นหมาก ตลอดยี่สิบปีชมรมยุวชนไทยรามัญตั้งมา เราคิดเสมอและมีวัตถุประสงค์หลักในการทำงานเพื่อบ้านเราคือ สืบสานอนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่ ชุมมเราพยายามสร้างบุคคลากรเพื่อสานต่อวิถีมอญอันเป็นรากเหง้าของพวกเรารุ่นแล้วรุ่นเล่า... วัฒนธรรมประเพณี อัตลักษณ์ วิถีมอญในชุมชนที่หายไปได้คืนกลับมาในชุมชนหลายๆ งานด้วยกัน... มันคือความภาคภูมิใจ แม้สิ่งเหล่านี้ทำแล้วไม่เกิดรายได้ ทำแล้วเสียเงิน เสียกำลังกายและหลายๆ ครั้งเสียกำลังใจ พวกเราก็กังทำต่อนะ...เพราะมันคือ "สิ่งที่รักแม้ไม่ได้อะไรก็ตาม"

พระปัญญาวุฒิ วุฒิโก
 แกนนำในการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์
 และสืบสานวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก

กิตติกรรมประกาศ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี นี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของหลายฝ่ายที่คณะผู้วิจัยของประกาศเกียรติคุณและขอขอบคุณอย่างยิ่ง มา ณ โอกาสนี้ ดังนี้

1. ชุมชนมอญบางชั้นหมาก หมู่ 1 ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยการนำอย่างสำคัญของพระปัญญาวุฒิ วุฒิโก ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญยิ่งในการประสานพลังจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งจากในชุมชนและนอกชุมชน รวมทั้งผู้นำและผู้ทรงภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก ในการร่วมกันศึกษา อนุรักษ์และสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญามอญบางชั้นหมากอย่างจริงจัง จนทำให้ชุมชนมอญบางชั้นหมากมีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีศักยภาพจนสามารถนำมาใช้เป็นฐานอย่างสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญบางชั้นหมากได้ ตลอดจนผู้นำและผู้ทรงภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมากทุกท่านที่ได้ร่วมพลังกันจนสามารถสร้าง จัดการ และสรุปความรู้จนเป็นรูปแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมากเป็น “ต้นแบบ” หรือ “แหล่งเรียนรู้” ที่ชุมชนอื่นที่มีศักยภาพและความพร้อมจะได้มาเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนให้เข้มแข็งได้ต่อไป

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงบทบาทในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยการบูรณาการกันของคณะและสาขาวิชาต่างๆ ทั้งอาจารย์และ

นักศึกษาที่ได้ร่วมกันเรียนรู้จากประสบการณ์การปฏิบัติการจริง การจัดการความรู้ในการพัฒนาร่วมกับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

3. โครงการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงชุมชนสังคม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะผู้สนับสนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งในส่วนของทางให้ทิศทาง คำแนะนำ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ตลอดจนงบประมาณและการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทำให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงอย่างดียิ่ง

และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อคณะผู้วิจัยได้จัดการความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางขันหมาก และได้จัดเวทีฝึกอบรมขยายผลไปยังชุมชนอื่นในจังหวัดลพบุรีที่มีศักยภาพและมีความพร้อม 3 ชุมชน จนสามารถสรุปรูปแบบที่ชัดเจนแล้ว ก็ได้จัดทำเป็นคู่มือองค์ความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการที่สามารถขยายผลไปยังชุมชนอื่น โดยมีเนื้อหาประกอบด้วยรูปแบบขั้นตอน (flowchart) วิธีการดำเนินการ (How to ?) ในทุกขั้นตอนอย่างละเอียดจนสามารถนำไปใช้ในการขยายผลไปยังชุมชนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รศ.ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รศ.ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผศ.ดร.กานดา เต๊ะขันหมาก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ภูมิปัญญาคือพลังทางวัฒนธรรม เป็นอาวุธสำคัญเพื่อต่อสู้กับวิกฤติ เศรษฐกิจทุนนิยม ต้องบำรุงรากแก้วที่สำคัญนี้ให้สมบูรณ์ แข็งแรง คงทน ซึ่งจะส่งผลถึงความสง่างามที่โดดเด่นในโลกใบนี้

การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจชุมชน การท่องเที่ยว ชุมชนที่มั่นคงและยั่งยืนต้องเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชุมชนและเศรษฐกิจ ชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนการ ดำรงอยู่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพราะช่วยเปิดโอกาสให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับความผูกพัน ระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน การจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของชุมชน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม กำหนดทิศทางโดย ชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

จากการเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก และทำเลที่ตั้งที่อยู่ไม่ห่างจากตัวเมืองลพบุรีที่มีแหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญของลพบุรีและไทยมากนัก มหาวิทยาลัยเทพสตรีในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้ร่วมมือกับชุมชนบางชั้นหมากอย่างใกล้ชิด ซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชน เกิดความรู้ เกิดเจตคติที่ดี มีทักษะและสามารถอนุรักษ์และสืบทอดทุน ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนอย่างเป็นระบบและยั่งยืนแล้ว ยัง ก่อให้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่สามารถจัดการและ สรุปองค์ความรู้ไว้อย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอน แล้วนำองค์ความรู้มา พัฒนาเป็นรูปแบบและผลิตเป็นคู่มือและสื่อการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งการ จัดเวทีฝึกอบรมเพื่อถ่ายโยงประสบการณ์ที่เป็นองค์ความรู้สำคัญนี้เพื่อ ขยายผลไปยังชุมชนอื่นที่มีศักยภาพและทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ จนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจัดการ และสรุปองค์ความรู้เป็นรูปแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก หมู่ 1 ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี อย่างเป็นระบบ แล้วจัดทำคู่มือการเรียนรู้ที่สามารถขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดเวทีฝึกอบรมขยายผลไปยังชุมชนอื่น โดยการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างองค์ความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก 2) การจัดการและสรุปองค์ความรู้แล้วจัดทำเป็นคู่มือการเรียนรู้ที่สามารถขยายผลได้ และ 3) การจัดเวทีฝึกอบรมขยายผลไปยังชุมชนอื่น

มีผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานสร้างองค์ความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก ทั้ง 4 ขั้นตอน เป็นดังนี้

1.1 สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจ รวบรวม เชื่อมโยงอัตลักษณ์ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำผังกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชน จนสามารถสรุปอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางชั้นหมากที่สามารถใช้ในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวได้ ได้ผังกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และได้คณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการ

1.2 สามารถพัฒนาศักยภาพเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว คือ 1) สามารถพัฒนาปราชญ์ชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นนักร้อง

ชุมชน (ผู้ใหญ่ 20 คน เด็ก/เยาวชน 50 คน) 2) สามารถเพิ่มทักษะการ แสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว (20 คน 6 ชุดการแสดง) 3) สามารถยกระดับภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรม (สไบมอญ และ โองมอญ) 4) สามารถพัฒนาอาหารพื้นถิ่นมอญบางขันหมากให้ได้ มาตรฐานสะอาด ปลอดภัยและอร่อย (3 เมนูหลัก 18 เมนูย่อย) 5) สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (งานหัตถกรรมตะกร้ามอญบาง ขันหมาก) 6) สามารถเพิ่มทักษะการจัดทำสื่อเรียนรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชุมชนมอญบางขันหมากเผยแพร่ได้อย่าง เป็นปัจจุบัน 7) สามารถออกแบบและพัฒนาภูมิทัศน์ของชุมชน (เวทีจัด แสดงและกิจกรรมทางวัฒนธรรม แผนผังทุนทางวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญามอญบางขันหมาก และป้ายภูมิปัญญามอญบางขันหมาก)

1.3 สามารถออกแบบและจัดพิมพ์แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางขันหมากเพื่อการส่งเสริม ช่องทางการตลาดท่องเที่ยว จัดพิมพ์เผยแพร่ 1,000 แผ่น

1.4 สามารถจัดแสดง จำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการชุมชน ท่องเที่ยวเพื่อการสื่อสารสร้างการรับรู้ (6 ครั้ง)

2. สามารถจัดการและสรุปองค์ความรู้เป็นรูปแบบในการส่งเสริม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการในทุก ขั้นตอน และได้จัดทำเป็นคู่มือการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการในทุกขั้นตอนอย่างละเอียดจน สามารถนำไปใช้ในการขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ได้จัดเวทีฝึกอบรมขยายผลไปยังชุมชนอื่นในจังหวัดลพบุรีที่มี ศักยภาพและมีความพร้อม 3 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนลาวแก้ว (ลาวหลวง) บ้านหนองน้ำทิพย์ ตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ 2) ชุมชนลาวเวียง บ้านหนองแวม ตำบลท่าแค อำเภอเมือง และ 3) ชุมชนลาวใต้ บ้าน สระมะเกลือ ตำบลเขาสามยอต อำเภอเมือง

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	2
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	4
สารบัญ.....	7
รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี (ที่ได้จากการจัดการความรู้).....	9
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วม.....	10
1.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ รวบรวม เชื่อมโยงอัตลักษณ์ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำผังกิจกรรมการ ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชน.....	10
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาศักยภาพเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว	22
2.1 การพัฒนาปราชญ์ชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นนักร้อง เรื่องชุมชน.....	22
2.2 การเพิ่มทักษะการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว.....	30
2.3 การยกระดับภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทาง วัฒนธรรม.....	34
2.4 การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นมอญบางชั้นหมาก.....	36
2.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน.....	43
2.6 การเพิ่มทักษะการจัดทำสื่อเรียนรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชุมชนมอญบางชั้นหมาก.....	44
2.7 การออกแบบและพัฒนาภูมิทัศน์ของชุมชน.....	45

ตอนที่ 3 การส่งเสริมช่องทางการตลาดท่องเที่ยว.....	48
3.1 การออกแบบและจัดพิมพ์แผ่นพับประชาสัมพันธ์ชุมชน ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางขันหมาก.....	48
ตอนที่ 4 การสื่อสารสร้างการรับรู้.....	50
4.1 การจัดแสดง จำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการชุมชน ท่องเที่ยว.....	50
การจัดเวทีฝึกอบรมขยายผลไปยังชุมชนอื่น.....	55
ภาคผนวก.....	61

**รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก
ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
(ที่ได้จากการจัดการความรู้)**

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วม

1. การสร้างการมีส่วนร่วม

1.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ รวบรวม เชื่อมโยงอัตลักษณ์ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำผังกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชน

กิจกรรม 1.1: การสร้างความรู้ความเข้าใจ รวบรวม เชื่อมโยงอัตลักษณ์ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำผังกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชน

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนมอญบางชั้นหมาก
2. เพื่อออกแบบกิจกรรมพัฒนาและกำหนดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วันที่: 27-28 เมษายน 2562

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางชั้นหมาก

วิธีดำเนินการ: สร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การดำเนินการ โดยจัดการประชุมและฝึกรอบม ในเนื้อหา

1. แนวทางการดำเนินงานชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. ศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชน
3. ออกแบบวางผังกิจกรรมและรูปแบบการพัฒนาและเชื่อมโยงสู่

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมาย: คณะกรรมการหมู่บ้านและผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน และภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง (อบต./โรงเรียน) จำนวน 20 คน

รายละเอียดการดำเนินการ:

จัดกิจกรรม ณ ศาลาอเนกประสงค์ของวัดอัมพวัน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านคุ้นเคยเพราะใช้เป็นสถานที่สำหรับการทำบุญและประกอบศาสนกิจของชุมชนเป็นประจำ

พระปัญญาวุฒิ วุฒิโกซึ่งเป็นแกนนำสำคัญในการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมมอญของชุมชนบางขันหมาก และเป็นแกนนำสำคัญในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางขันหมากได้นำเสนอความรู้ที่สำคัญของชุมชนมอญบางขันหมาก ในส่วนของประวัติการอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทย เรื่อยมาจนถึงการมาตั้งถิ่นฐานที่ชุมชนบางขันหมาก ริมแม่น้ำลพบุรี โดยชาวมอญบางขันหมากนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัดและมีใจบุญสุนทานและยังรวมกันในกลุ่มคนตระกูลหรือนามสกุลเดียวกัน โดยจะมีพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษผู้เป็นต้นตระกูล เป็นต้น

นางปัทมา ขำดี ผู้รู้ด้านความเชื่อและภูมิปัญญาของชาวมอญบางขันหมากได้ให้ข้อมูลว่าชาวมอญบางขันหมากนับถือศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันก็นับถือผีด้วย ผีที่นับถือคือผีเรือน (กะลก-ฮ้อย) ผีบรรพบุรุษ/ผีประจำตระกูล (ฮะกาว-กะล็ก) ผีหมู่บ้าน (ปะจู้) การไหว้ผีเรือนซึ่งจะอยู่ที่เสาเอกของเรือนเจ้าของบ้าน ชาวมอญเชื่อว่าเป็นที่สิงสถิตของผีบรรพบุรุษ การไหว้ผีเรือนจะทำได้ทุกโอกาส ถ้าไม่เคารพผีเรือนจะทำให้เกิดความเดือดร้อน คนในครอบครัวเจ็บป่วยได้ ส่วนใหญ่จะมี

การจัดพิธีกรรมการเลี้ยงผีโรงหรือผีปะจำตระกูล ในช่วงเดือนหกถึงเดือนแปด แล้วแต่ว่าสมาชิกในตระกูลตกลงกันเป็นวันใดของเดือน

ในตอนบ่ายผู้ร่วมประชุมได้แบ่งกลุ่มกันศึกษาวิเคราะห์อรรถลักษณะชุมชนมอญบางชั้นหมาก จนสามารถสรุปอรรถลักษณะชุมชนมอญบางชั้นหมากที่สามารถใช้ในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ (6 ด้าน 16 อรรถลักษณะภูมิปัญญาชุมชนมอญบางชั้นหมาก “วิถีชุมชนมอญบางชั้นหมาก”) ได้ดังนี้

1. ภาษามอญ: ในอดีตมีการศึกษาภาษามอญในวัดมีพระสงฆ์เป็นผู้สอน ชายชาวมอญในอดีตส่วนใหญ่จึงอ่านและเขียนภาษามอญได้ ส่วนหญิงชาวมอญจะพูดภาษามอญได้เท่านั้น เมื่อมีโรงเรียนทำให้ผู้รู้ในการอ่านและเขียนภาษามอญลดน้อยลง แต่ชาวมอญบางชั้นหมากยังสามารถพูดได้เกือบทุกคน

2. การแต่งกายของชาวมอญบางชั้นหมาก ชายชาวมอญบางชั้นหมากส่วนใหญ่นิยมนุ่งผ้าโสร่งสวมเสื้อคอกลมผ่าอกและคาดผ้าขาวม้าที่เอว หญิงสาวนิยมสวมกำไลข้อมือข้อเท้าจนกระทั่งโตเป็นสาว ส่วนสตรีสูงอายุนิยมไว้ผมมวยเกล้าสูงไว้กลางศีรษะใกล้เคียงกับเด็กไว้ผมโก๊ะ ในงานบุญสำคัญสตรีสูงอายุนำลูกปัดมาร้อยประดับมวยผมอย่างงดงาม สตรีสูงอายุนิยมสวมผ้าซิ่นหรือผ้าถุงสวมเสื้อแขนกระบอกสามส่วน นิยมใช้สไบคล้องคอปล่อยชายยาว 2 ข้าง เมื่อไปวัดจะใช้สไบพาดเฉียงไหล่ เวลากราบพระจะปล่อยชายข้างหนึ่งลงมารองกราบ

3. ประเพณีสงกรานต์มอญบางชั้นหมาก: ชาวมอญบางชั้นหมากยังคงยึดมั่นอยู่ในประเพณีความเชื่ออันมีอรรถลักษณะเฉพาะ โดยจะเริ่มขึ้นปีใหม่ในเทศกาลสงกรานต์ โดยจะทำบุญถึง 5 วันติดต่อกัน ตอนเช้าไปทำบุญที่วัดจะเล่นสนุกสนานร้องรำทำเพลงกันในหมู่บ้านลานบ้าน มีการเล่นพื้นบ้าน ถึงเวลาเพลจะนำข้าวสงกรานต์ไปถวายพระ

ตอนบ่ายจะสงฆ์พระ บังสุกุลกระดูกบรรพบุรุษ แล้วจึงเล่นสงกรานต์กัน ตกเย็นจะมีการชนทรายเข้าวัดและก่อพระเจดีย์ทราย พระสวดมนต์เย็น ตกเวลาค่ำชาวบ้านจะรวมกลุ่มร้องเพลง เล่นเข้าผี สลับกับร้องรำทำ เพลงอย่างสนุกสนาน

4. ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญบางขันหมาก: ในวัน พระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ชาวมอญก็จะมาทำบุญที่วัด ตามปกติ เพื่อเป็นการทำบุญอุทิศส่วนบุญกุศลให้เพื่อบรรพบุรุษ และ ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว และจะนำน้ำผึ้งมารินใส่ในบาตร โดยเชื่อว่าเป็น การทำบุญที่ได้านิสงส์มาก เพราะน้ำผึ้งเป็นยาอายุวัฒนะ พระภิกษุสงฆ์จะนำน้ำผึ้งไปผสมและปั้นเป็นยาลูกกลอน

5. ประเพณีผ้าป่าทางเรือมอญบางขันหมาก: ชาวมอญ บางขันหมากมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น และได้สร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับพี่น้องชาวไทยที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ติดต่อกัน โดยในหน้าน้ำหลังออกพรรษาจะนัดหมายและชักชวนกันจัดทอดผ้าป่า วัดริมแม่น้ำลพบุรีในตำบลบางขันหมากและตำบลพรหมมาستر รวม 9 วัด เป็นประจำทุกปี มีการตกแต่งเรืออย่างสวยงาม และจัดให้มีการ เล่นทางน้ำอย่างสนุกสนาน นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความ สำนึกในคุณค่าและความสำคัญของแม่น้ำลพบุรีที่หล่อเลี้ยงชุมชนชาว มอญและชุมชนข้างเคียงไปพร้อมกันด้วย

6. อาหารของชาวมอญบางขันหมาก ส่วนใหญ่คล้ายคนไทย ทั่วไป แต่มีอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวมอญบางขันหมากเท่านั้น กล่าวคือ

6.1 ข้าวแช่: อาหารมอญที่นิยมทำกันในช่วงเทศกาล คือ ข้าวเหนียวแดงนิยมทำตอนวันตรุษไทย ข้าวแช่ นิยมทำในช่วงสงกรานต์ ข้าวแช่ (ข้าวสงกรานต์ “เป็งดำจก” แปลว่า “ข้าวน้ำ”) มีขั้นตอนการ ทำค่อนข้างพิถีพิถัน ใช้เวลาในการจัดเตรียมมาก และเมื่อปรุงเสร็จต้อง

นำไปถวายบูชาต่อเทวดา แล้วนำไปถวายพระ และแบ่งไปส่งผู้ใหญ่ที่ เหลือจึงจะนำมาแบ่งกันกินในครัวเรือน

6.2 อาหารคาว: หมูบ้านชาวมอญบางชั้นหมากส่วนใหญ่มี บ้านเรือนอยู่ติดกับแม่น้ำ มีวัฒนธรรมการกินอาหารคล้ายกับคนไทย ภาคกลาง รู้จักทำผักต่างๆ มาประกอบ นอกจากนี้มะตาด “คะเปร้า” มะลิ้น ส้มพอเหมาะ กระจาด (กระจับเขียว) ผักปลัง พุทราป่า ดอกเอื้อง ดอกจิว เป็นต้น

7. การละเล่นพื้นบ้านของชาวมอญบางชั้นหมาก: แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) การละเล่นที่เล่นเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน รวมทั้งเป็นการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจ และ 2) เล่นเข้าผีต่างๆ ซึ่ง จะมีการร้องเพลงประกอบตั้งวงล้อมรอบช่วยกันปรบมือร้องเพลงกัน อย่างครึกครื้น

8. อิฐมอญบางชั้นหมาก: มีชื่อเสียงในด้านคุณภาพดีราคาถูก ชาวบางชั้นหมากทำอิฐมอญมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเสริมรายได้ ในครอบครัวและบางครอบครัวก็ทำเป็นอาชีพหลักจากรุ่นสู่รุ่น สร้าง ความภาคภูมิใจให้ชาวมอญบางชั้นหมากอยู่เสมอสมดังคำขวัญของ ตำบลบางชั้นหมากที่ว่า “อิฐมอญบางชั้นหมาก รกรากไทยรามัญ ลือลั่น หลวงปู่ทอกรัก เอกลักษณ์เด็กจุกโก๊ะแกละ”

หลังจากนั้นที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปอัตลักษณ์ชุมชนมอญบาง ชั้นหมากที่สามารถใช้ในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ (6 ด้าน 16 อัตลักษณ์ภูมิปัญญา มอญบางชั้นหมาก “วิถีชุมชนมอญเมืองลพบุรี”) ได้ดังนี้

ที่	อัตลักษณ์ ชุมชนมอญ บางขันหมาก	กิจกรรม/สาระ การเรียนรู้	ระยะ เวลา	แหล่ง ท่องเที่ยว/ ผู้รู้/ผู้ทรง ภูมิปัญญา	ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยว จะได้รับ
1. อาหารพื้นบ้าน					
	1.1 แกงมอญ (เช่น แกง กระเจี๊ยบ แกงมะตาด เป็นต้น)	1. การสาธิตใน ทุกขั้นตอน 2. ร่วมลงมือ ปฏิบัติในบาง ขั้นตอน	ตลอดปี	นางมาลี แฉ่มแก้ว	ได้เรียนรู้ชื่นชม ในคุณค่า ความสำคัญ ของวิถีชีวิต ภูมิปัญญาที่ เป็นอัตลักษณ์ ของชาวมอญ
	1.2 ข้าวแช่ มอญ	3. ได้ รับประทาน	สงกรานต์	-	บางขันหมาก ได้ลงมือปฏิบัติ รับประทาน และเลือกซื้อ เป็นของฝาก
	1.3 ขนมมอญ 1) ตอยกณะ 2) ลอดช่อง มอญโบราณ 3) กวนอ่อน มอญ 4) ปั้นแป้ง	4. เลือกซื้อเป็น ของฝาก	ตลอดปี	1. นาง สมควร โพธิ์งาม 2. นางสาว บุญช่วย รุมรัมย์ 3. นางอรสา รุมรัมย์ 4. นางมาลี แฉ่มแก้ว	
2. การละเล่นและเพลงพื้นบ้าน					
	2.1 การละเล่น พื้นบ้าน 2.2 เพลง พื้นบ้านและ รำมอญ	1. ชมการสาธิต 2. ร่วมกิจกรรม การละเล่น พื้นบ้าน	ตลอดปี ตลอดปี	1. นางประทุม กรอบทอง 2. นางประไพ กันยา	ได้เรียนรู้ชื่นชม ในคุณค่า ความสำคัญ การละเล่น พื้นบ้านซึ่งเป็น วิถีชีวิต ภูมิปัญญาและ

ที่	อัตลักษณ์ ชุมชนมอญ บางชั้นหมาก	กิจกรรม/สาระ การเรียนรู้	ระยะ เวลา	แหล่ง ท่องเที่ยว/ ผู้รู้/ผู้ทรงภูมิ ปัญญา	ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยว จะได้รับ
					อัตลักษณ์ของ ชาวมอญบาง ชั้นหมาก และ ได้ลงมือปฏิบัติ
3. สถาปัตยกรรม					
	3.1 วัดมอญ/ สถาปัตยกรรม มอญ [วัดอัมพวัน]	เยี่ยมชมสถานที่ สำคัญ/ไหว้รูป เหมือนหลวงปู่ ทอกรัก/ พระพุทธรูป ศักดิ์สิทธิ์/เสา หงส์/ธง ตะขาบ/ฟังก่ำ บรรยาย	ตลอดปี	พระปัญญาวุฒิ	ได้เรียนรู้ชื่นชม ในคุณค่า ความสำคัญ ของงาน สถาปัตยกรรม ของชาวมอญ ซึ่งแสดงให้เห็น ถึงความเชื่อ/ ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ ที่สำคัญยิ่งของ ชาวมอญ บางชั้นหมาก
	3.2 เรือนมอญ "บ้านอิตะ"	เยี่ยมชมบ้านมอญ หลังสุดท้ายที่ ยังคงสภาพดี พร้อมทั้งฟังก่ำ บรรยาย	ตลอดปี	นางราตรี ออกแมน	
4. ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม					
	4.1 ประเพณี สงกรานต์	เรียนรู้ สนุกสนานร่วม ทำบุญ สรงน้ำ พระ การละเล่น	13-17 เมษายน	-	ได้เรียนรู้ชื่นชม ในคุณค่าและ ความสำคัญ ของประเพณี สงกรานต์ซึ่ง

ที่	อัตลักษณ์ ชุมชนมอญ บางชั้นหมาก	กิจกรรม/สาระ การเรียนรู้	ระยะ เวลา	แหล่ง ท่องเที่ยว/ ผู้รู้/ผู้ทรงภูมิ ปัญญา	ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยว จะได้รับ
		พื้นบ้าน อาหาร พื้นบ้านที่ เป็นอัตลักษณ์ การแต่งกาย จุก โกะะ แกละ เป็นต้น			เป็นความเชื่อ และประเพณีที่ สำคัญมากของ ชาวมอญ บางชั้นหมาก
	4.2 ประเพณี ตักบาตรน้ำผึ้ง	เรียนรู้ สนุกสนานร่วม ในพิธีการ ทำบุญ/การ แต่งกายที่	วันพระ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10	-	ได้เรียนรู้ชื่นชม ในคุณค่าความ สำคัญของวิถี ชีวิตความเชื่อ และประเพณี
	4.3 ประเพณี ทอดผ้าป่าทาง เรือ	เป็นอัตลักษณ์	หน้าน้ำ หลังออก พรรษา	-	ที่สำคัญของ ชาวมอญ บางชั้นหมาก
	4.4 ความเชื่อ พิธีกรรมไหว้ผี ประจำตระกูล	เรียนรู้ ร่วมใน พิธีกรรม การ รำลึกถึงผี ประจำตระกูล ผีบรรพบุรุษ ผีประจำชุมชน	เดือน 6-8	นางปัทมา ขำดี	ได้เรียนรู้ชื่นชม ในคุณค่า ความสำคัญ ของพิธีกรรมซึ่ง เป็นความเชื่อ และพิธีกรรมที่ สำคัญมากของ ชาวมอญ บางชั้นหมาก

ที่	อัตลักษณ์ ชุมชนมอญ บางชั้นหมาก	กิจกรรม/สาระ การเรียนรู้	ระยะ เวลา	แหล่ง ท่องเที่ยว/ ผู้รู้/ผู้ทรงภูมิ ปัญญา	ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยว จะได้รับ
5. วิถีชีวิตและการทำมาหากิน					
	5.1 ภาษา มอญ	1. การทักทาย ด้วยภาษามอญ ง่ายๆ 2. การเขียน อักษรภาษา มอญเป็นชื่อ นามสกุลของ นักท่องเที่ยว บนของที่ระลึก	ตลอดปี	นายจำปี ชื่อสัตย์	ได้เรียนรู้ทำ ความเข้าใจใน คุณค่าและ ความสำคัญ ของภาษาซึ่ง เป็นวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ ที่สำคัญของ ชาวมอญ บางชั้นหมาก
	5.2 การแต่ง กายมอญ	1. การแต่งกาย มอญร่วมงาน เทศกาล งาน ทำบุญ งานเลี้ยง 2. การปัก ลวดลายมอญ โบราณลงบน สไบมอญเพื่อ เป็นของที่ระลึก	ตลอดปี (ในช่วง เทศกาล ต่างๆ)		ได้เรียนรู้ทำ ความเข้าใจใน คุณค่าและ ความสำคัญ ของการแต่ง กายของชาว มอญที่เป็นวิถี ชีวิตและภูมิ ปัญญาที่สำคัญ ของชาวมอญ บางชั้นหมาก

ที่	อัตลักษณ์ ชุมชนมอญ บางชั้นหมาก	กิจกรรม/สาระ การเรียนรู้	ระยะ เวลา	แหล่ง ท่องเที่ยว/ ผู้รู้/ผู้ทรงภูมิ ปัญญา	ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยว จะได้รับ
	5.3 อีสุมอญ	1. การสาธิต การทำอีสุมอญ ในทุกขั้นตอน 2. เชิญชวนให้ ร่วมลงมือทำใน บางขั้นตอน	ตลอดปี	นางเป่า แก้วไทย	ได้เรียนรู้ทำ ความเข้าใจใน คุณค่าและ ความสำคัญ ของอีสุมอญซึ่ง เป็นวิถีชีวิต อาชีพและการ ทำมาหากินที่ เป็นภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ ชาวมอญ บางชั้นหมาก
	5.4 วิถีชวานา มอญ	1. การสาธิต การทำนาในทุก ขั้นตอน 2. เชิญชวนให้ ร่วมลงมือทำใน บางขั้นตอน	ตลอดปี		ได้เรียนรู้ทำ ความเข้าใจใน คุณค่าและ ความสำคัญ ของวิถีชวานา มอญซึ่งเป็นวิถี ชีวิตอาชีพและ การทำมาหา กินที่เป็นภูมิ ปัญญาและ อัตลักษณ์ ชาวมอญ บางชั้นหมาก

ที่	อัตลักษณ์ ชุมชนมอญ บางขันหมาก	กิจกรรม/สาระ การเรียนรู้	ระยะ เวลา	แหล่ง ท่องเที่ยว/ ผู้รู้/ผู้ทรงภูมิ ปัญญา	ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยว จะได้รับ
6. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน					
	6.1 หัตถกรรม พื้นบ้าน	1. ชมการสาธิต การประดิษฐ์ หัตถกรรม พื้นบ้าน 2. ลงมือ ปฏิบัติการ ประดิษฐ์ หัตถกรรม พื้นบ้าน 3. เลือกซื้อเป็น ของฝากของที่ ระลึก	ตลอดปี	1.นางอำไพ หยดย่อย 2.นางพร้อม หยดย่อย (โน้ท)	ได้เรียนรู้ชื่นชม ในคุณค่าและ ความสำคัญ ของวิถีชีวิต ภูมิปัญญา งานหัตถกรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ ของชาวมอญ บางขันหมาก รวมทั้งได้ลงมือ ปฏิบัติ และ เลือกซื้อเป็น ของฝาก ของที่ระลึก

และได้ร่วมกันจัดทำผังกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบน
ฐานอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางขันหมากที่สามารถส่งเสริมการจัดการ
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการตลอดทั้งปี
ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาศักยภาพเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว

2. การพัฒนาศักยภาพเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว		
2.1 การพัฒนาปราชญ์ชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นนักร้องเรื่องชุมชน	2.2 การเพิ่มทักษะการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว	
2.3 การยกระดับภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรม	2.4 การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นมอญบางขันหมาก	
2.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน	2.6 การเพิ่มทักษะการจัดทำสื่อเรียนรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรม	2.7 การพัฒนาภูมิทัศน์ของชุมชน

กิจกรรม 2.1: การพัฒนาปราชญ์ชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นนักร้องเรื่องชุมชน

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อพัฒนาฝึกทักษะให้ปราชญ์ชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นนักร้องเรื่องชุมชน

2. เพื่อสร้างทีมในการต้อนรับและถ่ายทอดเรื่องราวในชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางขันหมาก

วันที่: 8-9 มิถุนายน 2562 และ 6-7 กรกฎาคม 2562

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางขันหมาก และปฏิบัติการในพื้นที่จริง

วิธีดำเนินการ: จัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาปราชญ์ชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นนักร้องเรื่องชุมชน ในเนื้อหาต่างๆ คือ

1. เรียนรู้ประวัติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม อัตลักษณ์ จุดเด่นจุดขายของชุมชน และการสร้างเรื่องราวของชุมชน (story)
2. ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาทักษะ
 - 1) การเป็นนักเล่าเรื่องและฝึกการถ่ายทอดเพื่อใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
 - 2) การพัฒนาทักษะทางภาษา (ภาษาไทยและภาษามอญ) เพื่อใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

กลุ่มเป้าหมาย: ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ครูและนักเรียนโรงเรียนวัดโพระหัตและโรงเรียนวัดอัมพวัน จำนวน 50 คน

รายละเอียดการดำเนินการ:

ครั้งที่ 1: 8-9 มิถุนายน 2562

จัดกิจกรรม ณ ศาลาอเนกประสงค์ของวัดอัมพวัน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านคุ้นเคยเพราะใช้เป็นสถานที่สำหรับการทำบุญและประกอบศาสนกิจของชุมชนเป็นประจำ

ดร.สยามล เทพทา อาจารย์จากสาขาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้กล่าวนำว่าการอบรม
เชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาให้ปราชญ์ชุมชนและเยาวชนมีทักษะสู่การเป็น
นักเล่าเรื่องชุมชน และสร้างทีมในการต้อนรับและถ่ายทอดเรื่องราวใน
ชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก เพราะการแนะนำ
นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบ้านเราสำคัญมาก

คุณอุดมรัตน์ ทองดี (ป้าตม) วิทยากร ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับความ
ต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการข้อมูลความรู้ของชุมชนเราซึ่งเราเป็น
คนในชุมชนที่รู้เรื่องดีที่สุด

หลังจากพักนายนเลอศักดิ์ สถิตย์พรหม (ต้น) มัคคุเทศก์อาชีพได้
เสนอเทคนิคการนำชมและศิลปะการพูดเพื่อนำเที่ยวของมัคคุเทศก์
ในประเด็นทักษะพื้นฐานในการสื่อสารสำหรับมัคคุเทศก์ ดังนี้

1. กริยา-ท่วงท่าที่ท่าเดิน ยืน เคลื่อนไหว การแสดงสีหน้า สายตา
ประกอบคำพูดตั้งแต่การใช้วัฒนธรรมมอญในการทักทายให้ถูกต้อง
เหมาะสม การกำหนดตำแหน่งการยืนที่เหมาะสม

2. การใช้เสียงและน้ำเสียงพูดเสียงดัง ฟังชัดพอเหมาะ สั้น/
ยาว มีจังหวะ สื่อความหมายได้ มีทำนองท่วงทำนองน่าสนใจการใช้สายตา
การเดินไปพูดคุยกับนักท่องเที่ยว ชัดเจนออกเสียงเต็มคำ

3. การวางตัวและมารยาทในการพูด ต้องรู้จักวางตัวและ
มารยาทให้เหมาะสม

4. มีสมาธิและพูดเล่าเรื่องตามลำดับโครงเรื่อง ใส่ใจใน
รายละเอียดข้อมูล มีอารมณ์ขันและมีความกระตือรือร้นในการถ่ายทอด

5. เป็นทูตวัฒนธรรมที่ดี

พร้อมจะพูด: เตรียมตัวให้พร้อม ชักซ้อมให้ดี ท่าทีเตะตา กลาเตะหู
(มีบทกลอน คำคม) ตรวจดูคนฟังต้องนั่งฟังผาย ทักทายชุมชน ขึ้นต้น
ไพเราะ เสนาะท่ามกลาง สุดทางทิ้งท้าย

วันที่สองพระปัญญาภูมิ วุฑฒิโกผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอัมพวันซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก ได้เป็นวิทยากรเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับวัดอัมพวัน และหลวงปู่ทอกรัก สุวณฺณสาโร เจ้าอาวาสองค์สำคัญของวัดอัมพวัน

ช่วงบ่ายได้จัดให้มีการฝึกจริงในสถานที่จริง โดยรอบบริเวณวัด โดยใช้หลัก 1) ทักทายให้ประทับใจ 2) เริ่มเล่าเรื่อง/ตำนาน/ประวัติ 3) เชื่อมโยงจากอดีตถึงกิจกรรมในปัจจุบัน 4) ส่งต่อถึงความตั้งใจของชุมชนในอนาคต สุดท้าย 5) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวซักถาม ในขณะที่ฝึกปฏิบัตินั้น วิทยากร (มัคคุเทศก์ต้นและป่าดม) ได้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และเมื่อเสร็จการฝึกแล้ว ได้ร่วมกันสรุปบทเรียน

ครั้งที่ 2: 6-7 กรกฎาคม 2562

จัดกิจกรรม ณ ศาลาวัดอัมพวัน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวบ้าน เด็กเยาวชน และนักเรียนในชุมชนคุ้นเคยเพราะใช้เป็นสถานที่สำหรับการทำบุญและประกอบศาสนกิจของชุมชนเป็นประจำ

การอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้มีปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ครู และนักเรียนโรงเรียนวัด โพระหัตและโรงเรียนวัดอัมพวันเข้าร่วมจำนวน 58 คน

ดร.จตุริฐ อนุกุล ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้กล่าวเปิดการอบรมว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ พัฒนาให้ปราชญ์ชุมชนและเยาวชนมีทักษะสู่การเป็นมัคคุเทศก์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถต้อนรับและถ่ายทอดเรื่องราวในชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก เพราะการแนะนำนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบ้านเราสำคัญมากจึงต้องมีการพัฒนามัคคุเทศก์ทางวัฒนธรรมขึ้น

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้จะพัฒนาปราชญ์ชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ทางวัฒนธรรมเพื่อนำเสนอเรื่องราวชุมชนและฝึกปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาทักษะในเรื่อง 1) หลักการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี (โดย ดร.มงคล สามารถ) 2) หลักการบริการที่ดีต่อนักท่องเที่ยว (โดย ดร.มงคล สามารถ) และ 3) หลักการพูดแนะนำชุมชน (โดย อาจารย์ สนธยา สุขอิม) รวมทั้งจะได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนวัฒนธรรมมอญบางขันหมาก ในเรื่อง 1) อาหารมอญ (โดยนางประทุม กรอบทอง) 2) ภาษามอญ (โดยนางราตรี ออกแมน) 3) เรือนมอญ ความเชื่อ วิถีชีวิตชุมชน (โดยนางปัทมา ขำดี และนางประไพ กันยา) และ 4) วิถีชีวิตชุมชน (โดยพระปัญญาวุฒิ ฐมรามัญ) ฝึกปฏิบัติการจริงในการเล่าเรื่องชุมชนบางขันหมาก โดยคาดหวังว่าจะมีปราชญ์ชุมชนและเยาวชนมีทักษะการเป็นนักเล่าเรื่องชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ดร.มงคล สามารถ นายรพีพัฒน์ คงช่วยและนายอาทิตย์ ช่วยประดิษฐ์ วิทยาการได้บรรยายและสาธิต “หลักการเป็นมัดคฤทศก์ที่ดี” ว่า การเป็นมัดคฤทศก์ที่ดีควรเป็น

1. ต้องเป็นนักสร้างมนุษย์สัมพันธ์ สร้างสัมพันธภาพที่ดี เริ่มต้นจากการสวัสดี แนะนำตัวเอง ยินดีที่เขามา ปฏิสัมพันธ์ ปฏิบัติตามกฎปฏิบัติ ห้ามปฏิเสธ (การเรียนรู้/การพัฒนา) โดย สร้างความเป็นกันเอง ด้วยการพูดจาอ่อนโยน ใช้ปิยวาจา แสดงความร่าเริงแจ่มใสมีชีวิตชีวา ไม่เอาเปรียบคนอื่น ต้องเป็นทั้งผู้ให้ น้ำใจไมตรี ประารถนาดีต่อกัน ดูแลเอาใจใส่ มีน้ำใจ เป็นที่พึ่งได้ ไว้ใจได้ ไม่นินทา เก็บความลับได้ ทำผิดยอมรับ (ขอโทษ) พร้อมแก้ไขปรับปรุง อดทนต่อความบกพร่องของผู้อื่น

2. ต้องมีบุคลิกภาพที่ดี การมีบุคลิกภาพที่ดีช่วยให้คนชื่นชม อยากเข้าหา อยากอยู่ใกล้ จากการวิจัย พบว่าสิ่งที่ประทับใจในการพบกันครั้งแรก 55% อยู่กับการแต่งกาย ดี ถูกกาลเทศะ ถูกวัฒนธรรม 38% ประทับใจจากน้ำเสียงสิ่งที่ 7% อยู่ที่ความรู้

นายอาทิตย์ ช่วยประดิษฐ์ (อาจารย์เล็ก) มัดคฤทศก์ผู้ได้รับอนุญาตเสริมว่า บุคลิกภาพมี 2 แบบ คือ บุคลิกภาพภายนอก (เสื้อผ้าหน้าผม กิริยาอาการ เป็นต้น) และบุคลิกภาพภายใน (น้ำใจไมตรี เป็นต้น) และได้สาธิตและฝึกปฏิบัติการไหว้ในลักษณะต่างๆ การเดิน การแต่งกายในโอกาสต่างๆ พร้อมทั้งให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดในทุกขั้นตอนและกิริยาอาการ

หลังจากพักเครื่องดื่มและอาหารว่างในช่วงสายๆ แล้ว ได้จัดแบ่งกลุ่มๆ ละ 5-6 คน เพื่อร่วมกันคิดว่า “หากท่านเป็น “นักท่องเที่ยว” ท่านมีความประสงค์ และไม่พึงประสงค์ให้ “มัดคฤทศก์ที่ดี/ไม่ดี มีคุณลักษณะอย่างไร” โดยให้วาดภาพในกระดาษที่เตรียมไว้ให้ พร้อมระบายสีให้สวยงาม เมื่อแต่ละกลุ่มได้นำเสนอเพื่อแบ่งปันแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ร่วมกัน

เมื่อทุกกลุ่มรายงานครบแล้ว ดร.มงคล สามารถได้สรุปการเรียนรู้ และเพิ่มเติม “เพิ่มคุณค่าบริการด้วยใจบริการ” โดย ต้องรักอาชีพ ทำทุกอย่างด้วยใจอยากทำ จงมีให้มากกว่าความรัก คือ ความศรัทธาใน ชุมชน วัฒนธรรม ในผู้คน และนักท่องเที่ยว เอาใจเขามาใส่ใจเรานักท่องเที่ยวคือคนสำคัญ การรับใช้เขาคือภารกิจของเรา บริการ 4 งาม “งามในหน้า งามวาจา งามกิริยา งาม IQ+EQ” บริการด้วยความอ่อนโยนจริงใจเป็นกันเอง

มีศิลปะการพูดที่ดี 7 ประการ คือ “1) ชัดเจน 2) กระชับ 3) ถูกต้อง 4) สุภาพ 5) สื่อให้มีความสร้างสรรค์ 6) มีความเชื่อถือ และ 7) มีความสมบูรณ์” หลักสำคัญของการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี 10 ประการ คือ 1) ยิ้มแย้ม แจ่มใส 2) พูดได้ พูดเป็น 3) ไม่กลัวงานหนัก 4) นำรั้ว วาจา 5) ตื่นเต้น ตื่นตัว 6) เห็นท่า รู้ทาง 7) ทำอย่างยินดี 8) มากมี มารยาท 9) มีมาดงามสง่า และ 10) ชีวีาเป็นสุข

ในช่วงบ่ายอาจารย์สนธยา สุขอิม อาจารย์จากสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้เป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง “หลักการพูดแนะนำชุมชน” โดยเริ่มจากให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบคำถาม 10 เรื่อง รู้หรือไม่ ก่อนเป็นมัคคุเทศก์ 1. สวัสดิ์ภาษามอญบางชั้นหมาก 2. สัญลักษณ์ของวัดมอญ 3. หลวงพ่อ ที่มีชื่อเสียงของวัดอัมพวัน 4. ชาโม่น คือ 5. ประเพณีของชาวมอญ บางชั้นหมากที่ต้องมาชม คือ 6. อาหารของชาวมอญบางชั้นหมากที่ต้อง ได้ชิม คือ 7. ผลิตภัณฑ์ชุมชนของวัดอัมพวัน คือ 8. เลี้ยงผีของชาวมอญ บางชั้นหมาก คือ 9. ไปศึกษาข้อมูลมอญบางชั้นหมากได้ที่ไหน 10. ฉันรู้ อะไรอีกบ้างเกี่ยวกับ “มอญบางชั้นหมาก”

ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉพาะนักเรียนต่างคร่ำเคร่งในการหา คำตอบสำหรับคำถามทั้ง 10 เรื่อง และได้ร่วมกันเฉลยเพื่อการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน และเรียนรู้ร่วมกัน

อาจารย์สนธยา สุขอิม วิทยากรได้บรรยาย “หลักการพูดสู่ มัคคุเทศก์มอญบางชั้นหมาก” ดังนี้ 3 ใจ = ตั้งใจ ใส่ใจ มั่นใจ รู้ไว้เรื่อง ข้อมูล เพิ่มพูนวิธีการ รู้งานรู้คนฟัง ตั้งเป้าหมายที่มุ่งหวัง ซ้อมทุกครั้ง ก่อนทำหน้าที่ ไหว้ ยิ้มสดใส ก่อนทักทาย จับไมค์ถูกวิธี มีคำทักทาย ถูกต้อง พูดแล้วมองผู้ฟัง เกริ่นนำต้องดีงดุด พูดให้น่าสนใจ ใส่เรื่องเล่า ชวนตื่นตื่น เน้นให้เห็นของจริง มีสิ่งของรางวัล ชวนกันตอบคำถาม ย้ำ ของดีบ้านเรา เช่น ต้องไหว้หลวงปู่กรัก ต้องกินแกงมอญ ต้องซื้อสไบมอญ เป็นต้น ชวนเข้ามาเที่ยวอีกรอบ ขอบคุณและกล่าวลา ขอให้เดินทาง กลับโดยสวัสดิภาพ

และอาจารย์สนธยา สุขอิม วิทยากรได้สาธิตและให้ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติการ พร้อมทั้งให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดในทุก ขั้นตอน

ในวันที่ 7 กรกฎาคม ซึ่งเป็นวันที่ 2 ของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้เน้นการเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก ใน เรื่องต่างๆ ดังนี้

ช่วงเช้านางประทุม กรอบทอง ปราชญ์ชุมชนได้ให้ความรู้เรื่อง “มอญบางชั้นหมาก” และ “อาหารมอญ” เป็นบทเพลงดังนี้

“คนมอญรักเคารพมัน วิญญาณแห่งบรรพชน ลูกชายคนโตทุก คน รักษาผีต้นตระกูล ทุกปีต้องมีของไหว้ ของกินเครื่องใช้พร้อมมูล ห้าม คนนอกวางตระกูล เข้าห้องในของเรือนมอญ

ทุกเรือนต้องมีเสาเอก เป็นฉากเช่นเครื่องสังวร แขนวเครื่อง บูชาผ้าผ่อน ผีมอญเป็นผีมีคุณ แม้ใครใจคิดลบหลู่ จะอยู่ตั้งผีเดียดตุล ต้องขอขมาทุกรุ่น พระคุณผีจึงคุ้มครอง

ลูกหลานเคารพนบนอบ จะมอบทรัพย์สินเนืองนอง รักษาไร่นา บ้านช่อง คุ้มครองพี่น้องครอบครัว”

“เชิญมาดู มาดู มาลอง เรื่องคนข้างคลองพี่น้องไทยมอญ ชุมชนของคนใจบุญ รักช่วงสกุลมั่นคงถาวร รักการกินอยู่ และเชิดชูเชื้อชาติไทยมอญ เพราะพ่อแม่สั่งสอน ภาษาพาสารรามัญ สืบมา

เชิญมาชิม มาลิ้มมาลอง รสอาหารของชาวมอญรสโอชา แกงบอน แกงส้ม แกงเลียง และกินเครื่องเคียงขนมจีนน้ำยา ทั้งแกงมะตาด แกงมะข่าน ทั้งกุ้งและปลา ทั้งปลาจ่อมปลาร้า ของดีของดีที่บ้านของเรา

เชิญมาลองมาร้องมาแล มาเล่นทะเลแสนสบายเบาเบา ชมหญิงชายแต่งกายโสภณ สมที่สมท่าหน้าตาพริ้มเพรา สาวน้อย “เฮอเนิง” “ปรายประเกร็ด” เฉิดเฉลา สาวหนุ่มบ้านเราหนุ่มลอยชาย ลอยชายสาวใส่กรอมสั้น

เชิญมายลมาค้นความจริง คำที่ท้วงติง “มอญขวาง” บ้านเราเรื่องของมอญปลูกขวางต่างไป เพราะมุ่งหมายให้ร่มเย็นน่ายล ขวางคือขวางพวกที่พมม่าที่มาประจัญ เพื่อให้ไทยรอดพ้น มอญขวางตามคำอ้างเอ่ยสรรค์”

ช่วงบ่ายนางราตรี ออกแมน นางปัทมา ข้าตี และนางประไพ กันยา ประชาญ์ชุมชนได้ให้ความรู้เรื่อง “เรือนมอญ ความเชื่อ วิถีชีวิตชุมชน”

ช่วงสุดท้ายของการฝึกอบรมพระปัญญาวุฒิ รุชมรามัญ ประชาญ์ชุมชนได้ให้ความรู้เรื่อง “วิถีชีวิตชุมชน มอญ” และ ดร.จตุริฐฐ์ อนุกุล ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้มอบเกียรติบัตรแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน พร้อมทั้งกล่าวปิดการอบรม

กิจกรรม 2.2: การเพิ่มทักษะการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์:

1 เพื่อสร้างทีมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้านการแสดง ศิลปวัฒนธรรมมอญบางขันหมาก

2. เพื่อให้มีกิจกรรมด้านการแสดงศิลปวัฒนธรรมในชุมชน
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมาก

วันที่: 22-23 มิถุนายน 2562 3-4 และ 31 สิงหาคม 2562

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางชั้นหมาก และ
อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

วิธีดำเนินการ: ฝึกอบรมเพิ่มทักษะการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว โดย

1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดรูปแบบกิจกรรมชุดการ
แสดง ไม่น้อยกว่า 3 กิจกรรม
2. จัดทำแผนชุดการแสดง ไม่น้อยกว่า 3 กิจกรรมเพื่อใช้ต้อนรับ
นักท่องเที่ยว
3. ฝึกอบรมทักษะการแสดง เพื่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวตามแผน
ที่กำหนด

กลุ่มเป้าหมาย: ทีมนักแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว จำนวน 20 คน

รายละเอียดการดำเนินการ:

ครั้งที่ 1: 22-23 มิถุนายน 2562

จัดกิจกรรม ณ ศาลาอเนกประสงค์ของวัดอัมพวัน ซึ่งเป็นสถานที่ที่
ชาวบ้านคุ้นเคยเพราะใช้เป็นสถานที่สำหรับการทำบุญและประกอบ
ศาสนกิจของชุมชนเป็นประจำ

ดร.กาสั๊ก เตชะชั้นหมาก อาจารย์จากคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้กล่าวนำว่านักท่องเที่ยว
ต้องการความรู้ (50%) และความสนุกสนาน (50%) ไปพร้อมกัน จึงต้อง
มีการพัฒนาการแสดงศิลปวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมากขึ้น

พระปัญญาวุฒิ วุฒิโก กล่าวนำว่า “มอญบางชั้นหมากส่วนหนึ่ง
อพยพมาจากเมืองปทุมธานี และยังเชื่อมโยงเกี่ยวข้อสัมพันธ์กันอย่าง
ใกล้ชิด ได้เรียนรู้ว่ามอญปทุมธานีมีวัฒนธรรมการ “ลำพาวข้าวสาร”
เป็นวัฒนธรรมของลำน้ำเจ้าพระยา ซึ่งคล้ายกับลำน้ำลพบุรีของชาว

มอญบางชั้นหมาก และได้เคยเชิญให้มาร้องในการลอยผ้าป่าทางเรือของชาวมอญบางชั้นหมาก ที่ชมรมยุวชนไทยรามัญได้ฟื้นฟูขึ้นและทำต่อเนื่องกันมาเป็นปีที่ 18 แล้ว อยากให้มอญบางชั้นหมากของเรามีการร้องรำเล่นเพลง “ลำพาช้าวสาร” ในการลอยผ้าป่าทางเรือและไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว วันนี้เลยเกิดกิจกรรมการฝึกอบรมการร้อง “ลำพาช้าวสาร” ขึ้น โดยเชิญวิทยากรชาวบ้านกระแซงจากปทุมธานีมาฝึกอบรมให้พวกเรา ทั้งนี้จึงมีการถ่ายทอดการลำพาช้าวสารเพื่อต่อยอดประเพณีเก่าให้มีความงดงามและหลากหลายด้วยวิถีมอญ”

วิทยากรต้นแบบประกอบด้วย นางहरรรษา จันเพชร (ผู้ใหญ่ดำ) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 นางสาวสมจิต ดุรงค์ฤทธิชัย อติตคุณครู และนายวิรัตน์ ดุรงค์ฤทธิชัย จากศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านวัดสำแล หมู่ 2 ต.บ้านกระแซง อ.เมือง จ.ปทุมธานี

วิทยากรได้เล่าให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบว่า คำว่า “ลำ” หมายถึง บทกลอนที่ร้องเล่นเป็นตอนๆ มีเรื่องราว ส่วนคำว่า “ลำพา” เป็นคำโบราณ หมายถึง เทียวขอไป ประเพณี “ลำพาช้าวสาร” เป็นเพลงพื้นบ้านเก่าแก่ของชาวเกาะเกร็ด และชาวปทุมธานี เป็นเพลงเรือของชาวมอญที่ใช้ร้องรับกันระหว่างพายเรือไปตามบ้านเรือนริมน้ำ เพื่อ “บอกบุญ” เป็นการบอกให้ทราบว่าเรือคณะนี้จะทำบุญที่วัดใด พร้อมกันนั้นก็ชักชวนให้คนมาทำบุญร่วมกันไปด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ซึ่งเหมาะอย่างยิ่งที่ชาวบ้านจะออกบอกบุญทางเรือ ด้วยการพายเรือไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตั้งแต่เวลาหนึ่งทุ่มไปจนถึงเที่ยงคืน จะมีพ่อเพลงแม่เพลงและลูกคู่ผู้ใจบุญ ประมาณ 15-20 คน จึงต้องใช้เรือขนาดใหญ่ จัดให้คนแก่นุ่งขาวห่มขาวนั่งกลางเรือเป็นประธาน พร้อมกับร้องเพลงเรือ เชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญด้วยกัน คนมอญที่มีภูมิลำเนาในเกาะเกร็ด และจังหวัดปทุมธานีได้ปฏิบัติเป็นประจำมาช้านานแล้ว

บทเพลงเจ้าขาเป็นเพลงที่ผู้ร้องสามารถร้องต่อไปได้เรื่อยๆ มักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า “เจ้าขาแม่ลา ระลอกเอ๋ย...” เพื่อเป็นการนึกถึงพระองค์เจ้าขาซึ่งเป็นผู้ริเริ่มประเพณีลำพาข้าวสาร โดยเปลี่ยนสร้อยท้ายชื่อดอกไม้ไปเรื่อยๆ และลงท้ายให้คล้องจองกับชื่อดอกไม้มนั้นๆ ลูกคู่จะร้องรับทำนองเห่เรือว่า “เฮ เอ้ หล่า เห่ ลา ขาว เอ๋ย” เนื้อหาในบทร้องมี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นบทร้องเชิญชวนให้มาทำบุญ ตอนที่ 2 เป็นบทร้องบอกผลของการทำบุญ ตอนที่ 3 เป็นบทร้องการให้พร

วิทยากรได้สอนและฝึกให้ชาวมอญบางชั้นหมากผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ หลังจากนั้นตอนบ่ายได้เปิดโอกาสให้ชาวมอญบางชั้นหมากผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยวิทยากรได้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ในวันที่ 23 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันที่ 2 ของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ คณะวิทยากรได้เปิดโอกาสให้ชาวมอญบางชั้นหมากผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยวิทยากรได้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ครั้งที่ 2: 2-4 สิงหาคม 2562

จัดกิจกรรม ณ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยการสอนและนำฝึกปฏิบัติการจริงของ ชาวมอญสังขละบุรีและมอญจากแผ่นดินมอญ ประเทศพม่า ซึ่งเป็นชุมชนที่คุ้นเคยในการแลกเปลี่ยนทาง

วัฒนธรรมระหว่างมอญสองแผ่นดินกับชาวมอญบางชั้นหมากอยู่แล้วเป็นประจำ โดยมีพระปัญญาวุฒิ วุฒิโกเป็นผู้ประสานงานและเป็นหัวหน้าคณะในการเดินทาง มีชาวบ้านบางชั้นหมากที่เป็นทีมนักแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวไปร่วมฝึกอบรม จำนวน 12 คน โดยฝึกอบรมการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว 3 ชุดการแสดง คือ 1) รำมอญ 2) รำเทียน และ 3) รำร่ม

ครั้งที่ 3: 31 สิงหาคม 2562

จัดกิจกรรม ณ ลานแสดงกลางแจ้งตลาดย้อนยุค “ซาโม่น” ตลอดมอญเมืองละโว้ ในบริเวณวัดอัมพวัน โดยฝึกอบรมการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวสำหรับเยาวชน 2 ชุดการแสดง คือ เพลงพื้นบ้าน และ เพลงรำวงชาวมอญ (ร้องเป็นภาษาไทยและภาษามอญ)

กิจกรรม 2.3: การยกระดับภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรม
วัตถุประสงค์:

1. เพื่อยกระดับสินค้าภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกสามารถจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

2. เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าภูมิปัญญา สามารถสร้างงานสร้างรายได้

วิธีดำเนินการ: คัดสรรผู้รู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนดำเนินการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชุมชนมอญบางชั้นหมากให้เป็นสินค้าที่ระลึก 2 ผลิตภัณฑ์ และผลิตเป็นต้นแบบที่สามารถจำหน่ายได้

ผลิตภัณฑ์ที่ 1: สไบมอญ

รายละเอียดการดำเนินการ:

นางประไพ กันยา (ครูหนึ่ง) ซึ่งเป็นชาวมอญบางชั้นหมากโดยกำเนิด และเป็นครูที่โรงเรียนวัดโพระหัตมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการเย็บและปักผ้าสไบมอญได้รับการคัดเลือกจากชุมชนให้เป็นผู้ออกแบบและพัฒนาสไบมอญซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชุมชนมอญบางชั้นหมากให้เป็นสินค้าที่ระลึก

ผลิตภัณฑ์ที่ 2: โองมอญ

รายละเอียดการดำเนินการ:

ป้าอำไพ หดย้อย ซึ่ง เป็นชาวมอญบางชั้นหมากโดยกำเนิด มีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานหัตถกรรมหลายชนิด ทั้งการจัดสาน การเย็บปักถักร้อย และการปั่น ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนให้เป็นผู้ออกแบบและพัฒนา “โองมอญ” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่ง

ของชาวมอญที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของเครื่องปั้นดินเผา โดยเฉพาะ อิฐมอญ โอ่งมอญ กระถางมอญ เป็นต้น ให้เป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา ชุมชนมอญบางชั้นหมากให้เป็นสินค้าที่ระลึก สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะ ซื้ไปเป็นของฝากของชำร่วยหรือของที่ระลึกในการมาท่องเที่ยวที่ชุมชน มอญบางชั้นหมาก

กิจกรรม 2.4: การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นมอญบางชั้นหมาก

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อค้นหา อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นมอญบางชั้นหมากเป็นเมนู สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว

2. เพื่อพัฒนาอาหารพื้นถิ่นมอญบางชั้นหมากให้มีมาตรฐานสะอาด ปลอดภัยและมีความเป็นอัตลักษณ์สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

วันที่: 22 มิถุนายน 2562, 3 และ 10 สิงหาคม 2562

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางชั้นหมาก

วิธีดำเนินการ: คัดสรรผู้รู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาอาหารให้มี มาตรฐานได้คุณภาพ สะอาดและปลอดภัยดำเนินการคัดเลือก เมนูอาหารพื้นถิ่นมอญบางชั้นหมากอบรมให้ความรู้ มาตรฐานการปรุง การจัดส่งสำหรับ ความสะอาด ปลอดภัย การคิดคำนวณต้นทุน และอบรม การเป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการปรุง การผลิตอาหาร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ 4 เมนู

เมนูที่ 1: อาหารจากมะตาด

รายละเอียดการดำเนินการ:

ชุมชนได้คัดเลือกคุณอุดมรัตน์ ทองดี (ป้าตม) ซึ่งเป็นชาวบางขันหมากและเป็นผู้รู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาอาหารจากมะตาดซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของชาวมอญบางขันหมากให้มีมาตรฐานได้ คุณภาพ สะอาดและปลอดภัย และอบรมให้ความรู้ มาตรฐานการปรุง การจัดสำรับ ความสะอาด ปลอดภัย เป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการปรุง การผลิตอาหารจากมะตาด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ได้ ซึ่งสามารถนำ “มะตาด” ที่ชาวมอญบางขันหมากใช้เป็นอาหารกัน มาเนิ่นนานมาพัฒนาต่อยอดเป็นอาหารที่ทรงคุณค่าได้หลากหลายชนิด

1. แกงส้มมะตาด: เป็นอาหารคู่ครัวชาวมอญบางชั้นหมาก ที่เมื่อถึงช่วงเดือน 8-9-10 (สิงหาคม-ตุลาคม) ซึ่งเป็นช่วงที่มะตาดกำลังออกผล และช่วงน้ำเริ่มหลากปลากำลังชุกชุมชาวมอญบางชั้นหมากทุกครัวเรือนจะนำผลมะตาดมาแกงส้มกับปลาช่อน โดยใช้รสเปรี้ยวของมะตาดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ

2. แกงคั่วมะตาด: เป็นอาหารที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้นในระยะหลัง โดยใส่กะทิและปรุงรสชาติแบบแกงคั่ว โดยใช้รสเปรี้ยวของมะตาดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ และอาจใส่หมูสับหรือหมูสามชั้นเพิ่มเติมเข้าไปด้วย

3. น้ำพริกมะตาด: ชาวมอญบางชั้นหมากมีภูมิปัญญาในการทำน้ำพริกโดยใช้รสเปรี้ยวจากพืชตามฤดูกาล ทั้งมะนาว มะขาม มะม่วง กระเทียม มะดัน เป็นต้น ชาวมอญบางชั้นหมากได้พัฒนาโดยใช้รสเปรี้ยวของมะตาดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะเป็น “น้ำพริกมะตาด” กินกับผักและเครื่องเคียงต่างๆ โดยเฉพาะผักบุงตองได้อย่างเหมาะสมเจาะลงตัว

4. มะตาดหยี: เป็นหนึ่งในกรรมวิธีถนอมอาหารที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้น โดยนำมะตาดมาฝานเป็นชิ้นบางๆ ฝึ่งแดดให้พอหมาด นำลงกวนกับน้ำตาลทรายขาวที่ไฟอ่อนๆ จนสุก จะได้ “มะตาดหยี” ที่มีรสเปรี้ยวของมะตาดที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกับรสหวานของน้ำตาลที่ลงตัว เหมาะสำหรับเป็นอาหารกินเล่น

5. บาร์บิควมะตาด: เป็นอาหารยามว่างที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้นสำหรับผู้รักสุขภาพ โดยใช้มะตาดฝานเป็นชิ้นขนาดพอคำ เสียบไม้ร่วมกับ กระจับปมมอญ พริก หีต ข้าวโพด และผักอื่นๆ ตามชอบ นำขึ้นย่างบนไฟอ่อนๆ พอสุก ราดด้วยน้ำจิ้มซีฟู้ดที่ใช้รสเปรี้ยวของมะตาดซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ

6. น้ำสมุนไพรมะตาด: ชาวมอญบางชั้นหมากได้นำมะตาดมาคั้นน้ำจนได้รสเปรี้ยวของมะตาดซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะมาผสมกับรสหวานของ

น้ำผึ้งเดือนห้าจนได้รสเปรี้ยวอมหวานที่ลงตัวและมีอัตลักษณ์เฉพาะสามารถใช้เป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพและดับกระหายได้อย่างดีเยี่ยม

นอกจากนั้นชาวมอญบางชนหมากยังเตรียมการพัฒนา มะตาดแช่อิ่ม มะตาดกวน มะตาดตากแห้ง เป็นต้น เพิ่มเติมขึ้นอีกด้วย

เมนูที่ 2: อาหารจากกระเจี๊ยบมอญและส้มพอเหมาะ

รายละเอียดการดำเนินการ:

ชุมชนได้คัดเลือกคุณอุดมรัตน์ ทองดี (ป้าตม) ซึ่งเป็นชาวบางชนหมากและเป็นผู้รู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาอาหารจากกระเจี๊ยบมอญและส้มพอเหมาะ ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของชาวมอญบางชนหมากให้มีมาตรฐานได้คุณภาพ สะอาดและปลอดภัย และอบรมให้ความรู้ มาตรฐานการปรุงการจัดสำรับ ความสะอาด ปลอดภัย เป็นวิทยากรถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการปรุง การผลิตอาหารจากกระเจี๊ยบมอญและส้มพอเหมาะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสามารถนำ “กระเจี๊ยบมอญ” และ “ส้มพอเหมาะ” ที่ชาวมอญบางชนหมากใช้เป็นอาหารกันมาเนิ่นนานมาพัฒนาต่อยอดเป็นอาหารที่ทรงคุณค่าได้หลากหลายชนิด

1. แกงส้มกระเจี๊ยบมอญและส้มพอเหมาะ: เป็นอาหารคู่ครัวชาวมอญบางชั้นหมาก ชาวมอญบางชั้นหมากทุกครัวเรือนจะปลูกกระเจี๊ยบมอญและส้มพอเหมาะไว้เป็นผักคู่ครัว และจะนำมาแกงส้มกับปลาช่อน โดยใช้รสเปรี้ยวของส้มพอเหมาะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ นอกจากจะใส่กระเจี๊ยบมอญเป็นหลักแล้ว ยังอาจใส่ผักพื้นบ้านอื่นๆ เช่น มะเขือหน่อไม้สด เป็นต้น เป็นส่วนประกอบด้วย

2. แกงคั่วกระเจี๊ยบมอญและส้มพอเหมาะ: เป็นอาหารที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้นในระยะหลัง ทำเช่นเดียวกับแกงส้มแต่ใส่กะทิและปรุงรสชาติแบบแกงคั่ว โดยใช้รสเปรี้ยวของส้มพอเหมาะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ และอาจใส่หมูสับหรือหมูสามชั้นเพิ่มเติมเข้าไปด้วย

3. กระเจี๊ยบมอญดิบและลวกจิ้มน้ำปลาร้าแบบมอญ: เป็นอาหารคู่ครัวชาวมอญบางชั้นหมาก ชาวมอญบางชั้นหมากจะนำกระเจี๊ยบมอญที่เป็นผักอ่อนมาล้างให้สะอาดหรือลวกพอสุก (จะมีเมือก) ใช้เป็นผักจิ้มกับน้ำปลาร้าที่ปรุงรสแบบมอญ และยังสามารถใช้ผักพื้นบ้านอื่นๆ เป็นเครื่องเคียงประกอบด้วย

4. ผัดเผ็ดใบส้มพอเหมาะแบบมอญ: ชาวมอญบางชั้นหมากได้นำความรู้และประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวมอญในประเทศพม่าที่นำใบส้มพอเหมาะมาผัดเผ็ดกับหน่อไม้สดและหมูสามชั้นที่ได้รสชาติที่ลงตัวและมีอัตลักษณ์เฉพาะ

5. ไข่เจียวทรงเครื่องกระเจี๊ยบมอญ: เป็นอาหารที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้นใหม่สำหรับผู้รักสุขภาพ โดยใช้กระเจี๊ยบมอญสดผาน

เป็นชั้นบางๆ ร่วมกับพริก เหน็ด ข้าวโพด และผักอื่นๆ ตามชอบ เจียวพร้อมใช้รับประทานกับข้าวสวยร้อนๆ อร่อยและมีอัตลักษณ์เฉพาะ

6. สลัดโรลกระเจี๊ยบมอญ: เป็นอาหารที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้นใหม่สำหรับผู้รักสุขภาพ โดยใช้กระเจี๊ยบมอญสดฝานเป็นชั้นบางๆ ร่วมกับแครอท เหน็ด ข้าวโพด และผักอื่นๆ ตามชอบ ห่อพันด้วยแป้งบางตัดให้พอดีคำ รับประทานกับน้ำสลัด หรือน้ำจิ้มซีฟู้ด อร่อยและมีอัตลักษณ์เฉพาะ

7. ขนมปังหมูหน้ากระเจี๊ยบมอญ: เป็นอาหารที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้นใหม่สำหรับผู้รักสุขภาพ โดยใช้กระเจี๊ยบมอญสดฝานเป็นชั้นบางๆ ทำเป็นหน้าของขนมปังหมู จัดขนาดพอดีคำนำไปทอดให้เหลือง รับประทานกับน้ำจิ้ม อร่อยและมีอัตลักษณ์เฉพาะ

8. กว๊ายเตี๋ยควักระเจี๊ยบมอญ: เป็นอาหารที่ชาวมอญบางชั้นหมากพัฒนาขึ้นใหม่สำหรับผู้รักสุขภาพ โดยใช้กระเจี๊ยบมอญสดหั่นเป็นชั้นบางๆ ใช้เป็นผักที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของก๊วยเตี๋ยควั อร่อยและมีอัตลักษณ์เฉพาะ

เมนูที่ 3: "ขนมจีน" [คนอมจิน -คะ-นอม-จิน]

รายละเอียดการดำเนินการ:

ขนมจีนเป็นภูมิปัญญาของคนมอญ ที่เรียกว่า "คนอมจิน" คนอมแปลว่า จับกันเป็นกลุ่มก้อน จีน แปลว่า ทำให้สูงหรือสูง มีคนเรียกกันตามมาจึงเพี้ยนเป็นขนมจีนในปัจจุบัน

เดิมชาวมอญบางชั้นหมากทำขนมจีนจากแป้งหมัก ใช้การหมักแป้งข้าวเจ้าซึ่งจะต้องเลือกใช้ข้าวแข็ง คือข้าวที่เรียกว่า “ข้าวหนัก” เช่นข้าวเล็บมือนาง ข้าวปิ่นแก้ว ข้าวพลวง เป็นต้น เพราะเมื่อทำเป็นขนมจีนแล้วจะได้เส้นขนมจีนที่เหนียวเป็นพิเศษ และต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เริ่มจากนำแป้งข้าวเจ้ามาแช่น้ำให้นิ่ม (ประมาณเจ็ดวัน) และนำไปโม่หรือนวดจนเป็นน้ำแป้ง นำน้ำแป้งมาใส่ถุงผ้าดิบทับน้ำ

ออกจนเหลือแต่แป้ง แล้วนำแป้งมานวดแล้วปั้นเป็นก้อนกลม (ขนาดประมาณลูกฟุตบอล/หรือมะพร้าวขนาดใหญ่) แล้วนำไปต้มในกระทะน้ำร้อน จนแป้งด้านนอกเริ่มสุก นำไปใส่ครก โขลกจนเหนียว แล้วนำแป้งมานวดจนเหนียว ตักแป้งใส่กระบอกลงในกระทะทอดเหลือง มีรูเจาะไว้ที่ปลายด้านหนึ่ง เมื่อกดแป้งเข้าไปในกระบอกลงในกระทะทอด เส้นขนมจีนก็จะไหลออกจากปลายกระบอกลงในน้ำที่ร้อน เป็นเส้นกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 – 1.5 มิลลิเมตร เมื่อได้เส้นแล้วก็ต้มในน้ำร้อนเดือดจนสุก เส้นขนมจีนที่สุกแล้วจะลอยขึ้น จึงตักออกนำมาแช่ในน้ำเย็นที่สะอาด ก็จะได้เส้นขนมจีน หลังจากนั้นก็นำเส้นขนมจีนมาจับเป็นหัวจัดเรียงไว้ในกระทะทอดที่รองด้วยใบไม้สะอาด (นิยมใช้ใบมะยม) พร้อมรับประทาน

1. ขนมจีนน้ำยา: ชาวมอญบางชั้นหมากนิยมกินขนมจีนกับน้ำยา ซึ่งส่วนใหญ่จะทำจากปลาช่อน (ปัจจุบันปลาช่อนหายากและราคาแพง จึงประยุกต์ใช้ปลานิลหรือปลาทู) ใส่ น้ำกะทิค่อนข้างเข้มข้นด้วยเนื้อปลา ใส่เครื่องเทศเช่นหอม กระเทียม กระชาย เป็นต้น ปัจจุบันนิยมใส่ลูกชิ้นปลากรายในน้ำยาด้วย

2. ขนมจีนน้ำพริก: ชาวมอญบางชั้นหมากมีภูมิปัญญาในการกินขนมจีนกับน้ำพริกอีกด้วย น้ำพริกทำจากถั่วหลายชนิด ส่วนใหญ่จะเป็นถั่วเขียวผ่าซีก นำมาแช่น้ำให้อ่อนตัว แล้วนำไปนึ่งให้สุก บดให้ละเอียด

ปนถั่วชนิดอื่น (เช่น ถั่วลิสง) ผสมลงไป ปรงรสให้ออกหวาน ใส่หอมเจียว มะกรูดฝาน ปัจจุบันหากินได้ยากแล้ว

3. ขนมจีนน้ำยาป่า: ในระยะหลังๆ นี้ ชาวมอญบางชั้นหมากได้พัฒนาการกินขนมจีนโดยเพิ่มน้ำยาป่าเป็นส่วนผสมหนึ่งด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะทำจากน้ำปลาร้าปรงรสให้ค่อนข้างเค็ม ใส่เครื่องเทศเช่นหอมกระเทียม กระชาย เป็นต้น ปัจจุบันนิยมใส่เล็บมือนางและเลือดไก่ในน้ำยาป่าด้วย

4. ขนมจีนแกงเขียวหวาน: ในระยะหลังๆ นี้ ชาวมอญบางชั้นหมากได้พัฒนาการกินขนมจีนโดยเพิ่มแกงเขียวหวานเป็นส่วนผสมหนึ่งด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแกงเขียวหวานไก่

กิจกรรม 2.5: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าชุมชนที่มีคุณภาพ วัตถุประสงค์:

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าที่จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว
2. เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างงานสร้างรายได้

ให้กับชุมชน

วันที่: 13-14 กรกฎาคม 2562

สถานที่: ศาลาเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางชั้นหมาก

รายละเอียดการดำเนินการ:

ป่าอ้าไฟ หดย้อย ซึ่ง เป็นชาวมอญบางชั้นหมากโดยกำเนิด มีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานหัตถกรรมหลายชนิด ทั้งการจัดสาน การเย็บปักถักร้อย และการปั้น ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนให้เป็นผู้ออกแบบและพัฒนา “ตะกร้า” ให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นสินค้าชุมชนที่มีคุณภาพให้เป็นสินค้าที่ระลึก สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะซื้อไปเป็นของขวัญของชำร่วยหรือของที่ระลึกในการมาท่องเที่ยวที่ชุมชนมอญบางชั้นหมาก รวมถึงการควบคุมกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ

**กิจกรรม 2.6: การเพิ่มทักษะการจัดทำสื่อเรียนรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรม
ภูมิปัญญา และวิถีชุมชนมอญบางขันหมาก**

วัตถุประสงค์: เพื่อให้มีสื่อเรียนรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรมภูมิปัญญา และ
วิถีชุมชนมอญบางขันหมากเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

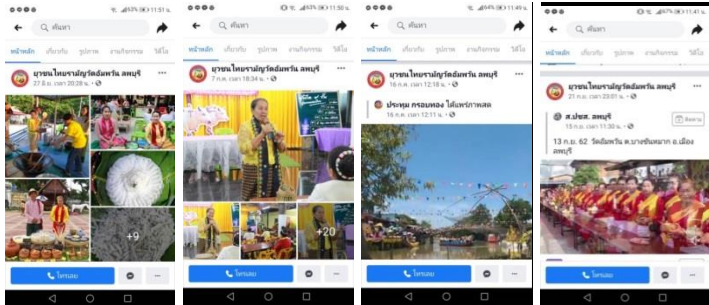
วันที่: 11-12 สิงหาคม 2562

สถานที่: ศาลาอเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางขันหมาก

วิธีดำเนินการ: ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มจัดทำสื่อเรียนรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรม
ภูมิปัญญา และวิถีชุมชนมอญบางขันหมากเพื่อการท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรม โดยการฝึกปฏิบัติการจริงในการจัดทำสื่อวิดิทัศน์เรียนรู้
อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชุมชนมอญบางขันหมาก

รายละเอียดการดำเนินการ:

มีสื่อเรียนรู้และประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา
และวิถีชุมชนมอญบางขันหมาก ผ่าน facebook: ยูวชนไทยรามัญ
วัดอัมพวัน ลพบุรี

กิจกรรม 2.7: การออกแบบและพัฒนาภูมิทัศน์ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ชุมชนในการออกแบบและพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชนในบริบททางสังคมที่หลากหลาย
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่บางชั้นหมากให้มีอัตลักษณ์โดดเด่น พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย

ผลผลิตที่ 1: เวทีจัดแสดงและจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานที่: ลานอเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางชั้นหมาก

รายละเอียดการดำเนินการ:

1. ปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน
2. ออกแบบให้เหมาะสม สวยงาม และพร้อมสำหรับการใช้ประโยชน์ในการจัดแสดงและจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

3. ลงมือสร้างตามแบบที่ได้ออกแบบไว้
พร้อมนี้ได้เตรียมห้องน้ำ (แยกชายหญิง และแยกอาคารต่างหาก) และที่จอดรถไว้สำหรับอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวและผู้มาร่วม

กิจกรรมด้วย ในขณะที่เดียวกันก็ได้เตรียมมาตรการในเรื่องของความสะอาด (ทั้งขยะและน้ำเสีย) ไว้ด้วย

ผลผลิตที่ 2: แผนผังทุนทางวัฒนธรรมและบ้านภูมิบ้านปัญญามอบู บางชั้นหมาก

สถานที่: ลานอเนกประสงค์ วัดอัมพวัน ตำบลบางชั้นหมาก

รายละเอียดการดำเนินการ:

1. ศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญามอบู บางชั้นหมาก
2. ประสานงานกับผู้ทรงภูมิปัญญา และพิจารณาความเหมาะสม ความสะดวกในการเดินทางถึงแหล่งทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในแต่ละแหล่ง
3. ปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน
4. ออกแบบให้เหมาะสม สวยงาม
5. ลงมือสร้างตามแบบที่ได้ ออกไว้ พร้อมทั้งติดตั้งและจัดภูมิทัศน์ ประกอบ ต้นไม้ประดับให้สวยงาม และโดดเด่น

ผลผลิตที่ 3: ป้ายทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของอบจ.บางขันหมาก

สถานที่: บริเวณหน้าบ้านผู้ทรงภูมิปัญญาในแต่ละหลัง

รายละเอียดการดำเนินการ:

1. ศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของอบจ.บางขันหมาก
2. ประสานงานกับผู้ทรงภูมิปัญญา และปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน
3. ออกแบบให้เหมาะสม สวยงาม
4. ลงมือสร้างตามแบบที่ได้ ออกไว้ พร้อมทั้งติดตั้งและจัดภูมิทัศน์ประกอบ ต้นไม้ประดับให้สวยงาม และโดดเด่น จำนวน 12 ป้าย ดังนี้
 - 1) หัตถกรรมมอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางอำไพ หดย้อย
 - 2) รำมอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางประไพ กันยา
 - 3) เรือนมอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางราตรี ออกแมน
 - 4) เครื่องแต่งกายมอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางพิสมัย ชื่อสัตย์
 - 5) อาหารมอญ (เป็งพะจะนะโมน) ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางมาลี แซ่มแก้ว
 - 6) ความเชื่อมอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางปัทมา คำดี
 - 7) ดั่งโนห์ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางพร้อม หดย้อย
 - 8) ภาษามอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นายจำปี ชื่อสัตย์

- 9) พี่ซึกพื้นบ้านมอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางซูซีฟ ไชยภูเขียว
- 10) รำพาข้าวสาร ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางวราพร ชื่อสัตย์
- 11) ขนมมอญ ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางสมควร โพธิ์งาม
- 12) เพลงพื้นบ้าน/การละเล่น ผู้ทรงภูมิปัญญา คือ นางประทุม

กรอบทอง

ขั้นตอนที่ 3 การส่งเสริมช่องทางการตลาดท่องเที่ยว

3. การส่งเสริมช่องทางการตลาดท่องเที่ยว

- 3.1 การจัดพิมพ์แผ่นพับประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
มอญบางขันหมาก

กิจกรรม 3.1: การออกแบบและจัดพิมพ์แผ่นพับประชาสัมพันธ์ชุมชน
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางขันหมาก

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบแผ่นพับประชาสัมพันธ์ชุมชน
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญบางขันหมาก
2. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมอญ
บางขันหมากผ่านสื่อแผ่นพับ

ระยะเวลา: กุมภาพันธ์ 2563

วิธีดำเนินการ:

1. จัดทำข้อมูล และถ่ายภาพเพื่อประกอบการจัดทำแผ่นพับ
2. ออกแบบแผ่นพับ โดยจัดวางเนื้อหาและรูปภาพให้มีความเหมาะสม สวยงาม และมีความน่าสนใจ
3. จัดพิมพ์แผ่นพับตามรูปแบบที่ออกแบบไว้จำนวน 1,000 แผ่น

รายละเอียดการดำเนินการ:

1. จัดทำข้อมูล และถ่ายภาพเพื่อประกอบการจัดทำแผ่นพับ โดยข้อมูลจำแนกเป็น 4 ส่วนสำคัญ คือ

1.1 ส่วนนำ ซึ่งประกอบด้วยข้อความที่แสดงความเป็นมา และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญบางชั้นหมากโดยสรุป

1.2 อัตลักษณ์ทุนวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมากที่ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) อาหารพื้นบ้าน 2) การละเล่นและเพลงพื้นบ้าน 3) งานสถาปัตยกรรม 4) ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม 5) วิถีชีวิตและการทำมาหากิน และ 6) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

1.3 แผนผังบ้านภูมิปัญญามอญบางชั้นหมาก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดูงาน และเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญามอญบางชั้นหมากจำนวน 12 หลัง ได้แก่ 1) หัตถกรรมมอญ 2) รำมอญ 3) เรือนมอญ 4) เครื่องแต่งกายมอญ 5) อาหารมอญ 6) ความเชื่อมอญ 7) ดั้งโน้ท 8) ภาษามอญ 9) พืชผักพื้นบ้านมอญ 10) รำพาข้าวสาร 11) ชนมมอญ และ 12) เพลงพื้นบ้าน/การละเล่น

1.4 การติดต่อขอข้อมูล/รายละเอียดเพิ่มเติม ที่พระปัญญาวุฒิชูชาติโก ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน โทร. 087 019 9199

2. ได้ออกแบบแผ่นพับ โดยจัดวางเนื้อหาและรูปภาพให้มีความเหมาะสม สวยงาม และมีความน่าสนใจ
3. จัดพิมพ์แผ่นพับตามรูปแบบที่ออกแบบไว้จำนวน 1,000 แผ่น

ขั้นตอนที่ 4 การสื่อสารสร้างการรับรู้

4. การสื่อสารสร้างการรับรู้

4.1 การจัดแสดง จำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการชุมชนท่องเที่ยว

กิจกรรม 4.1: การจัดแสดง จำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการชุมชน
วัตถุประสงค์: เพื่อจัดแสดงและนำเสนออัตลักษณ์การแสดง อาหาร
 และผลิตภัณฑ์ที่เป็นวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบางชั้นหมากที่
 สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

สถานที่: ลานวัฒนธรรม วัดอัมพวัน ตำบลบางชั้นหมาก

ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม: ประกอบด้วย

1. ชุมชนมอญบางชั้นหมากที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพทุนทาง
 วัฒนธรรมจนสามารถจัดแสดงและนำเสนออัตลักษณ์การแสดง อาหาร

และผลิตภัณฑ์ที่เป็นวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบางชั้นหมากที่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น มัคคุเทศก์และนักร้องชุมชน ผู้รู้และผู้ทรงภูมิปัญญาด้านอาหารสุขภาพพื้นบ้านมอญบางชั้นหมากหลากหลายเมนู ผู้รู้และผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการแสดงพื้นบ้านมอญบางชั้นหมาก เป็นต้น

2. หน่วยงานและองค์กรสนับสนุนทั้งในและนอกชุมชน
3. หน่วยงานวิชาการ

โดยมีนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนมาร่วมกิจกรรมครั้งละ ประมาณ 60-80 คน

วิธีดำเนินการ: คัดสรรและนำเสนออัตลักษณ์การแสดง อาหาร และผลิตภัณฑ์ที่เป็นวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบางชั้นหมากที่ได้พัฒนาขึ้นแล้ว เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

รายละเอียดการดำเนินการ:

เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็น “การท่องเที่ยว” จึงได้จัดกิจกรรมเล็กๆ ที่อบอุ่นและเป็นกันเอง เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจมาร่วมกิจกรรมได้สัมผัสกับกลิ่นไอวัฒนธรรมมอญบางชั้นหมากในบรรยากาศสบายๆ “ร้องเล่นเต้นรำกินข้าวเย็นที่บ้านมอญ” ด้วยเมนูอาหารสุขภาพพื้นบ้านมากมายหลากหลายเมนู พร้อมชมการแสดงของชาวบ้านที่สรรสร้างเพื่อสานต่อลมหายใจมอญบางชั้นหมาก ในขณะเดียวกันก็จัด “ชาโม่น: ตลาดวัฒนธรรมมอญเมืองละโว้” ซึ่งเป็นตลาดที่รวมวิถีชุมชนมอญเมืองละโว้ ทั้งการอยู่ การกิน อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา เศรษฐกิจ วิถีตัวตนผู้คนและชุมชนมอญบางชั้นหมากลพบุรี

ชาวมอญบางชั้นหมากที่แต่งกายด้วยอัตลักษณ์ชาวมอญบางชั้นหมากยืนคอยต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส พุดคุย แนะนำในเรื่องต่างๆ ด้วยไมตรีจิต ชาวบ้านที่ผืนตัวเป็นแม่ค้าเตรียมอาหารไว้คอยต้อนรับ ประจุกใหม่ๆ ด้วยอ้อหาคัยไมตรี

เมื่อนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนมาถึงก็แยกย้ายกันเลือกชิม เลือกซื้อหา บ้างสนทนากับแม่ค้าด้วยความอยากรู้ ชาวมอญบางชั้นหมากก็ทักทาย แนะนำ และตอบคำถามอย่างเต็มใจยิ่ง ด้วยความตั้งใจที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยือน โดยบางคนก็ใช้โอกาสนี้ถ้ายรูปกับชาวบ้าน บางชั้นหมากไว้เป็นที่ระลึก

เมื่อได้เวลารับประทานอาหารก็เชิญชวนนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ได้ล้อมวง “กินข้าวเย็นที่บ้านมอญ” ด้วยเมนูอาหารสุขภาพพื้นบ้าน มากมายหลากหลายเมนู

เมื่อได้ร่อยกับเมนูสุขภาพที่เป็นอาหารที่เป็นอัตลักษณ์จาก ภูมิปัญญาของชาวมอญบางชั้นหมากกันพอสมควรแล้วก็ได้เวลาของการ “ร้องเล่นเต้นรำ” โดยเป็นการชมการแสดงและร่วมสนุกสนานตามวิถี ชีวิตของชุมชนมอญบางชั้นหมาก และร่วมสนุกสนานกับการร่ำวง พื้นบ้าน

ครั้งที่ 1: ยามเย็นของวันอาทิตย์ที่ 30 มิถุนายน 2562

ครั้งที่ 2: ยามเย็นของวันที่ 21 กรกฎาคม 2562

ครั้งที่ 3 ยามเย็นของวันที่ 10 สิงหาคม 2562

ครั้งที่ 4: ยามเย็นของวันที่ 31 สิงหาคม 2562

ครั้งที่ 5: วันที่ 12-13 กันยายน 2562

วิธีดำเนินการ: ทดลองจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนโดยการจัดประเพณี “ตักบาตรน้ำผึ้ง” มอญบางชั้นหมาก ลพบุรี

ครั้งที่ 6: วันที่ 27 ตุลาคม 2562

สถานที่: แม่น้ำลพบุรี บริเวณตำบลบางชั้นหมากและตำบลพรหมมาสตรี

วิธีดำเนินการ: ทดลองจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนโดยการจัดประเพณี “ลอยผ้าป่าทางเรือ” ของชาวมอญบางชั้นหมาก หนึ่งเดียวในกลุ่มน้ำลพบุรี

การจัดเวทีฝึกอบรมขยายผลไปยังชุมชนอื่น

เมื่อสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการในทุกขั้นตอนที่สามารถขยายผลไปยังชุมชนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามรูปแบบที่ปรากฏในรูปแบบข้างต้น (หน้า 9) คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีฝึกอบรมขยายผลไปยังชุมชนอื่นที่มีศักยภาพและมีความพร้อม 3 ชุมชน ในจังหวัดลพบุรี ได้แก่

- 1) ชุมชนลาวแง้ว (ลาวหลวง) บ้านหนองน้ำทิพย์ ตำบลพุดคา อำเภอบ้านหมี่
- 2) ชุมชนลาวเวียง บ้านหนองแถม ตำบลท่าแค อำเภอเมือง และ 3) ชุมชนลาวใต้ บ้านสระมะเกลือ ตำบลเขาสามยอต อำเภอเมือง ขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ 23 กุมภาพันธ์ 2563 โดยมีกิจกรรมสำคัญในการเรียนรู้ ดังนี้

1. การต้อนรับ ชี้แจงวัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เริ่มขึ้นเมื่อเวลา 13.30 น. เมื่อผู้แทนซึ่งเป็นผู้นำชุมชนและผู้นำ/ปราชญ์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมจากทั้ง 3 ชุมชน มาพร้อมกันแล้ว นักเล่าเรื่องชุมชน (ที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว) ได้ให้การต้อนรับ ทักทายเป็นภาษามอญและภาษาไทย แนะนำชุมชนท่องเที่ยวมอญบางขันหมาก พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้

2. การเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอมอญบางขันหมากในพื้นที่จริง

หลังจากกล่าวต้อนรับ ชี้แจงวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว นักเล่าเรื่องชุมชน ได้นำผู้นำชุมชนที่มาเรียนรู้ไปเรียนรู้การ

พัฒนาศักยภาพ ทุณวัฒนธรรมและภูมิปัญญาบางอย่างชั้นหมากในพื้นที่จริง 6 เรื่อง กล่าวคือ

1) พิพิธภัณฑมอญบางชั้นหมาก ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและวิถีชีวิตชาวมอญบางชั้นหมาก โดยที่ประทุมกรอบทองและคณะนักเล่าเรื่องชุมชน (ที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว) ได้ให้การต้อนรับ นำชมและให้การเรียนรู้ รวมทั้งแนวคิดและวิธีการในการจัดตั้งและดำเนินการพิพิธภัณฑมอญบางชั้นหมากด้วย

2) เรือนมอญบางชั้นหมาก ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นตามความเชื่อและความสะดวกสบายในการพักอาศัย โดยที่ราตรี ออกแมน ผู้ทรงภูมิปัญญาและคณะนักเล่าเรื่องชุมชน (ที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว) ได้ให้การต้อนรับ นำชมและให้การเรียนรู้ รวมทั้งแนวคิดและวิธีการในการศึกษาและเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวมอญบางชั้นหมากเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย

3) ขนมนมอญบางชั้นหมาก ซึ่งเป็นอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ของมอญบางชั้นหมาก โดยพี่สมควร โพธิ์งาม ผู้ทรงภูมิปัญญาและคณະนั้กเล่าเรื่องชุมชน (ที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว) ได้ให้การต้อนรับ สาธิต ให้การเรียนรู้โดยการทดลองลงมือทำ และได้ชิม รวมทั้งแนวคิดและวิธีการในการศึกษาและเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านขนมพื้นบ้านชาวมอญบางชั้นหมากเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย

4) เพลง/การละเล่นพื้นบ้านมอญบางชั้นหมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชาวมอญบางชั้นหมากใช้ในการพักผ่อนและเชื่อมความสัมพันธ์ในชุมชนในช่วงเทศกาลและเวลาว่าง โดยพี่ประทุม กรอบทอง ผู้ทรงภูมิปัญญาและคณະนั้กเล่าเรื่องชุมชน (ที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว) ได้ให้การต้อนรับ สาธิต ให้การเรียนรู้โดยการทดลองร้องเล่น รวมทั้งแนวคิดและวิธีการในการศึกษาและเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านเพลง/การละเล่นพื้นบ้านของชาวมอญบางชั้นหมากเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย

5) อาหารพื้นบ้านมอญบางขันหมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชาวมอญบางขันหมากใช้ในการพักผ่อนและเชื่อมความสัมพันธ์ในชุมชน ในช่วงเทศกาลและเวลาว่าง โดยผู้ทรงภูมิปัญญาและคณะนักเล่าเรื่องชุมชน (ที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว) ได้ให้การเรียนรู้และการรับประทานอาหารร่วมกัน รวมทั้งแนวคิดและวิธีการในการศึกษาและเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้านมอญบางขันหมากเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย

6) การแสดงและเพลงพื้นบ้านมอญบางขันหมาก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชาวมอญบางขันหมากใช้ในการพักผ่อนและเชื่อมความสัมพันธ์ในชุมชนในช่วงเทศกาลและเวลาว่าง โดยพี่ประทุม กรอบทอง ผู้ทรงภูมิปัญญาและคณะนักเล่าเรื่องชุมชน (ที่ได้รับการพัฒนาไว้แล้ว) ได้ให้การเรียนรู้โดยจัดการแสดง รวมทั้งแนวคิดและวิธีการในการศึกษาและเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านการแสดงและเพลงพื้นบ้าน

ของชาวมอญบางชั้นหมากเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย

เนื่องจากแหล่งเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวมอญบางชั้นหมากอยู่ในชุมชนที่ค่อนข้างห่างไกลกัน จึงต้องจัดให้เดินทางโดยรถยนต์โดยสารในชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้นได้อีก

3. การแบ่งปัน แลกเปลี่ยน และสรุปการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวมอญบางชั้นหมาก

หลังจากได้ไปเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวมอญบางชั้นหมากในพื้นที่จริงทั้ง 6 เรื่อง แล้ว ได้จัดให้มีเวทีแบ่งปัน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และสรุปบทเรียนเพื่อประโยชน์ในการที่ชุมชนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมทั้ง 3 ชุมชน จะได้นำรูปแบบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการของชุมชนมอญบางชั้นหมาก (ตามรูปแบบข้างต้น) ไปประยุกต์ใช้ในการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ
ของชุมชนตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ท้ายสุดได้มีการนำการแสดงพื้นบ้านของแต่ละชุมชน (ทั้ง
4 ชุมชน คือ 1) มอญบางขันหมาก 2) ชุมชนลาวแจ้ว (ลาวหลวง) บ้าน
หนองน้ำทิพย์ 3) ชุมชนลาวเวียง บ้านหนองแวม และ 4) ชุมชนลาวใต้
บ้านสระมะเกลือ มาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน เรียนรู้กันอย่างสนุกสนานด้วย

ภาคผนวก

ทุนวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในตัวคนและกลุ่มคนมาอย่างยาวนาน สิ่งที่เป็นรูปธรรม และความเป็นสถาบันของชุมชนมอญ บางชั้นหมากที่สะท้อนออกมาเป็น 1) อาหารพื้นบ้าน 2) การละเล่นและเพลงพื้นบ้าน 3) สถาปัตยกรรม 4) ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม 5) วิถีชีวิตและการทำมาหากิน และ 6) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งสามารถใช้เป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญ บางชั้นหมากได้

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน เป็นการเดินทางเพื่อชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรม มุ่งเรียนรู้จากวัฒนธรรมอื่นๆ และเป็นวิธีทางหนึ่งในการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว โดยมีหลักการสำคัญ คือ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกย่องคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงไว้ซึ่ง อัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในท้องถิ่น และ 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน การจะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการข้างต้น มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว